

Sygn. akt V KK 232/14

POSTANOWIENIE

Dnia 9 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Grzegorzcyk (przewodniczący)

SSN Jacek Sobczak

SSA del. do SN Dariusz Czajkowski (sprawozdawca)

Protokolant Barbara Kobrzyńska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Barbary Nowińskiej,
w sprawie **T. L.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 października 2014 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 13 lutego 2014 r. ,

1) oddala kasację;

**2) kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża
Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym z dnia 13 lutego 2013 r., Sąd Okręgowy w W. na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. oraz art. 569 § 1 i 2 k.p.k. połączył skazanemu T. L. kary pozbawienia wolności, orzeczone następującymi wyrokami:

- 1) Sądu Rejonowego dla okręgu L./.../ miasta K. z dnia 11 kwietnia 2007r., z art.188 ust.2 rosyjskiego kodeksu karnego, za czyn popełniony w dniu 13.09.2006 r., skazującego go na karę 4 lat pozbawienia wolności oraz za przestępstwo z art.30 cz.3, art.228 ust. 1 cz.3 p. „g” rosyjskiego kodeksu

karnego, za czyn popełniony w dniu 21.09.2006r., skazującego go na karę 8 lat pozbawienia wolności, z czego wymierzono mu karę łączną 10 lat pozbawienia wolności, który to wyrok został przekształcony postanowieniem Sądu Okręgowego w S. z dnia 12 września 2011 r., według prawa polskiego, określającym kwalifikację prawną na czyn z art.55 ust.1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005r., o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U nr 179, poz.1485 z 2005 r.) i z określeniem wymierzonej kary na 10 lat pozbawienia wolności, z zaliczeniem na jej poczet okresu rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 21 września 2006 r., do 12 września 2011 r.,

2) Sądu Okręgowego w W. z dnia 16 października 2012r., za czyny :

- z art.258§1 k.k., popełniony w okresie od czerwca 2004 r. do lata 2005 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności,
- z art.55 ust.1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art.65 k.k., popełniony w okresie od czerwca 2004 r. do lata 2005 r., na karę 4 lat pozbawienia wolności i grzywnę w liczbie 100 stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki w kwocie 100 zł,
- z art.272 k.k. w zw. z art. 11 §3 k.k., popełniony w okresie od 10.02.2005 r. do 7.03.2005 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,
- z art.270§1 k.k. w zw. z art. 11 §3 k.k., popełniony od początku kwietnia 2005 r. do 26.04.2005 r.,na karę 1 roku pozbawienia wolności,
- z art.270§1 k.k., popełniony w dniu 18.04.2005 r.,na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności,
- z art.264§2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i w zw. z art. 11 §3 k.k., popełniony w okresie od 09.03.2005 r. do 22.09.2006 r.,na karę 1 roku pozbawienia wolności,
- z art.270§1 k.k. w zw. z art. 11 §3 k.k., popełniony w dniu 14.07.2006 r., na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności,
- z art.275§1 k.k. w zw. z art. 11 §3 k.k., popełniony w okresie od nieustalonej daty do 11 października 2006 r., na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności,

- z art.270§3 k.k., popełniony w okresie od nieustalonego momentu do 11 października 2006 r., na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności,
- z art.270§1 k.k., popełniony w dniu 15.10.2005 r., na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności,
przy czym w miejsce kar jednostkowych pozbawienia wolności orzeczono karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Uznając, że czyny opisane wyżej wymienionymi wyrokami zostały popełnione w warunkach uzasadniających orzeczenie kary łącznej, Sąd Okręgowy orzekł tę karę, wymierzając T. L. 12 lat pozbawienia wolności. Na podstawie art.577 k.p.k., oraz art. 417 k.p.k., zaliczył skazanemu na poczet łącznej kary pozbawienia wolności okres jego zatrzymania i tymczasowego aresztowania - od dnia 21 września 2006 r. do 12 września 2011 r. oraz okresy kar odbytych z wyroków podlegających łączeniu, a nadto okres tymczasowego aresztowania od 27 września 2001 r. do 17 czerwca 2002 r., odbytego w innej sprawie, w której to Sąd Rejonowy w S. w dniu 14.11.2011 r., umorzył postępowanie karne wobec T. L.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 25 marca 2014 roku.

Kasację od tej części wyroku, na niekorzyść skazanego T. L., wniósł Prokurator Generalny, zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów postępowania karnego a to art. 569 § 1 k.p.k. i art. 572 k.p.k., polegające na uznaniu spełnienia przesłanek do orzeczenia kary łącznej przy stwierdzeniu skazania na kary pozbawienia wolności wyrokiem sądu polskiego tj. Sądu Okręgowego w W. z dnia 16 października 2012 r. oraz wyrokiem sądu państwa obcego tj. Sądu Rejonowego dla okręgu L./.../ miasta K. z dnia 11 kwietnia 2007 r., , co w konsekwencji przez wydanie wyroku łącznego i połączenie wzmiankowanych kar pozbawienia wolności implikowało rażącą obrazą prawa materialnego w postaci art. 85 k.k., podczas gdy postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego powinno być zgodnie z dyspozycją art. 572 k.p.k. – umorzone.

W konkluzji Prokurator Generalny wniósł o uchylenie powyższego wyroku w zaskarżonej części i w tym zakresie umorzenie postępowania na podstawie art. 572 k.p.k.

W pisemnej odpowiedzi na tę kasację, obrońca skazanego T. L. wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Argumenty kasacji Prokuratora Generalnego nie znalazły aprobaty Sądu Najwyższego, który uznał, że w realiach przedmiotowej sprawy nie doszło do zarzucanej obrazy przepisów postępowania – art. 569 § 1 k.p.k. i art. 572 k.p.k., a w konsekwencji – wskazywanej w skardze obrazy przepisu art. 85 k.k. Nie podzielił tym samym Sąd Najwyższy również i stanowiska Sądu I instancji, który w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku uznał swój rzekomy błąd co do niedopuszczalności - *a limine* - wydania wyroku łącznego obejmującego skazania, w których skład wchodzi orzeczenie wydane przez państwo obce nawet wtedy, gdy zostało ono skutecznie przejęte do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej (patrz str. 9 – 10 uzasadnienia wyroku).

Na wstępie podnieść należy, że autor kasacji odwołując się do „utrwalonego stanowiska judykatury” (str. 5 kasacji), co do braku uprawnienia sądu polskiego do modyfikacji orzeczeń wydanych przez państwa obce w ramach wyroku łącznego, odwołuje się zaledwie do jednego orzeczenia, (cytując tylko jego tezę), a mianowicie do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 2 września 2009 r., sygn. akt II AKz 579/09, (LEX nr 519637), w którym Sąd ten wyraził pogląd, iż *„Przepis art. 569 § 1 k.p.k. zezwala na wydanie wyroku łącznego jedynie wówczas, gdy dotyczy to prawomocnych skazań wyrokami różnych polskich sądów tak powszechnych, jak i szczególnych, a co za tym idzie nie obejmuje prawomocnych orzeczeń skazujących obywatela polskiego przez inne państwa, nawet wówczas, gdy zostały one skutecznie przejęte do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej”*. W dalszej części argumentacji kasacyjnej Prokurator Generalny wskazuje na wprowadzenie do przepisów ustawy – Kodeks karny z dniem 8 maja 2011 r. normy art. 92a k.k. w wykonaniu przepisów Decyzji Ramowej Rady Europy 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2008 r. w *sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej* (Dz. Urz. UE L 220 z 15.08.2008 r., s. 32), który to przepis wprowadził zakaz obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń wydanych w tych państwach. W podsumowaniu swoich rozważań autor kasacji stwierdził, że

powyższa zmiana normatywna „*bez wątpienia potwierdza*” proponowaną przez niego interpretację, iż wprowadzony cytowanym przepisem zakaz odnosi się również do orzeczeń wydanych poza państwami Unii.

Konstatując, Prokurator Generalny podniósł iż „*wymierzenie przez sąd polski kary łącznej, w skład której miałyby też wchodzić jako kara jednostkowa kara orzeczona w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej prowadziłyby do naruszenia orzeczenia zagranicznego, co byłoby sprzeczne z art. 3 ust. 1 wymienionej decyzji ramowej. Tym bardziej posługując się argumentem prakseologicznym w ramach wykładni logicznej interpretowanych przepisów, należy takie stanowisko odnieść do orzeczeń wydanych przez państwa nie będące członkami Unii Europejskiej...” (podkr. SN).*

Na wstępie rozważań zauważyć należy, że Prokurator Generalny na uzasadnienie zajętego w niej stanowiska odwołuje się do normy art. 92a k.k., która reguluje niedopuszczalność wydania krajowego wyroku łącznego, obejmującego orzeczenia wydane wyłącznie w państwach Unii Europejskiej. Treść tego przepisu jest jasna, zatem *a contrario* nie można z niego wywodzić, jak czyni to skarżący, iż tym bardziej dotyczy on orzeczeń wydanych poza państwami Unii. Jest to przepis o charakterze materialnym, o czym przesądza nawet nie tyle zamieszczenie go w Kodeksie karnym, co jego istota, wyrażająca się w ograniczeniu uprawnień skazanego do skorzystania z materialnoprawnej instytucji kary łącznej, o której mowa w art. 85 k.k., a z drugiej strony – wynikającego z tego przepisu oraz z przepisu art. 570 k.p.k. obowiązku orzeczenia takiej kary. Sąd Najwyższy w składzie niniejszym nie podziela zatem wyrażonego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i wyrażonego swego czasu w orzecznictwie zapatrywania, jakoby obowiązujący od 8 maja 2011 r. przepis art. 92a k.k. stanowił „doprecyzowanie” zawartego w art. 569 § 1 k.p.k. sformułowania „wyrokami różnych sądów” (patrz postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 listopada 2011 r., sygn. akt II AKz 685/11, LEX nr 1112373). Pomiędzy normą art. 92a k.k., a przepisem art. 569 § 1 k.p.k., który reguluje przecież wyłącznie właściwość funkcjonalną sądu do wydania wyroku łącznego, trudno doszukiwać się jakichkolwiek konotacji czy zależności logicznych, gdyż materia regulowana wskazanymi przepisami dotyczy innych zagadnień. Art. 92a k.k. musi być zatem uznany za normę wpływającą na

kwesie materialnoprawne, gdyż w istocie skutkuje on ograniczeniem materialnoprawnej funkcji kary łącznej, poprzez wyłączenie spod jej zakresu wyroków przejętych do wykonania, wydanych w państwach Unii Europejskiej, a które nadawałyby się do połączenia z uwagi na spełnienie pozostałych warunków określonych w przepisie art. 85 k.k. Skoro tak, to w świetle obowiązującej w procesie wykładniczym - w odniesieniu prawa materialnego - zasady pierwszeństwa wykładni językowej (*nullum crimen sine lege scripta*) oraz zakazu dokonywania wykładni rozszerzającej na niekorzyść oskarżonego (*nullum crimen sine lege stricta*), takiego typu argumentacja, jaka zawarta jest w uzasadnieniu kasacji, a posługująca się motywami o charakterze prakseologicznym, nie może zasługiwać na aprobatę. Sam autor kasacji przyznaje, że wprowadzenie przepisu art. 92a k.k. nastąpiło w wykonaniu Decyzji Ramowej Rady Europy z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących w państwach członkowskich Unii Europejskiej (podkr. SN), zatem nie sposób skutków prawnych tego uregulowania rozciągać na orzeczenia wydane poza państwami Unii. Wręcz przeciwnie – wydaje się, że powyższa zmiana uzasadnia argumentację całkowicie odmienną: skoro ustawodawca *expressis verbis* zakazał obejmowania krajowym wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych tylko w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, to *a contrario* uznać należy, że dotyczy to tylko tego rodzaju orzeczeń i tym samym dopuścić sytuacje, kiedy możliwe jest objęcie węzłem kary łącznej orzeczenia wydanego w Polsce i w kraju spoza Unii. Warunkiem wydania takiego wyroku jest oczywiście to, aby nie sprzeciwiały się temu inne przepisy.

Rację należy zatem przyznać obrońcy skazanego, który w powyższy sposób interpretuje normę art. 92a k.k., trafnie cytując na poparcie takiej wykładni wyrażony w doktrynie identyczny pogląd, iż przepis ten nie stawia przeszkody do wymierzenia przez polski sąd kary łącznej – w formie wyroku łącznego – uwzględniającej karę wymierzoną sprawcy za zbiegające się przestępstwo przez sąd państwa niebędącego państwem członkowskim Unii Europejskiej (patrz R. Stefański, Kodeks karny. Komentarz., teza 6 do art. 92a k.k., *LEXIS*, 2012, wyd.2).

Na marginesie tylko wskazać należy, że chociaż *de lege lata* przepis art. 92a k.k. obowiązuje, to jednak jego konstytucyjność budziła w orzecznictwie

kontrowersje do tego stopnia, że w Trybunale Konstytucyjnym zainicjowana została sprawa o zbadanie jego zgodności z art. 32 Konstytucji RP oraz z art. 20 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (*vide* sprawa o sygn. P 19/14, z wniosku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku - strona internetowa Trybunału Konstytucyjnego - <http://trybunal.gov.pl/s/p-1914/>). W uzasadnieniu postanowienia o zwróceniu się do Trybunału Konstytucyjnego z zapytaniem prawnym, autor wniosku, którym jest Sąd Apelacyjny w Gdańsku, wyraził pogląd, że skoro polski ustawodawca nie odniósł się w żadnym z przepisów do orzeczeń skazujących wydanych w państwach nie będących członkami Unii Europejskiej, tak jak uczynił to w art. 92a k.k. w stosunku do wyroków państw unijnych, to oznacza to, że na łączenie takich wyroków zezwolił (str. 3 - 4 uzasadnienia postanowienia – *ibidem*).

Z kolei w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz innych niektórych ustaw (druk sejmowy nr 2393 – <http://sejm.gov.pl>), znajduje się zapis o całkowitym skreśleniu art. 92a k.k., a jednocześnie zawarta propozycja nowego uregulowania (art. 85 § 4 k.k.), w świetle którego, stanie się możliwe wydanie wyroku łącznego, obejmującego skazanie w państwie Unii Europejskiej, w przypadku przejęcia takiego wyroku do wykonania.

Oczywiście dwie wskazane kwestie nie mają wpływu na aktualne obowiązywanie wskazanego przepisu art. 92a k.k., jakkolwiek mogą poddawać pod wątpliwość zasadność twierdzenia zawartego w uzasadnieniu kasacji, jakoby istniało obecnie utrwalone stanowisko, iż sąd polski w każdym przypadku i sytuacji nie jest uprawniony do wydania wyroku łącznego, w którego skład wchodzić będzie orzeczenie zagraniczne.

Wracając na grunt sprawy niniejszej, podnieść należy, że kwestie przekazywania osób skazanych na karę pozbawienia wolności w celu odbycia kary pomiędzy Polską i Rosją reguluje umowa dwustronna (patrz *Umowa o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych* zawarta 16 września 1996 r. w Warszawie – Dz. U. z 2002 r., Nr 83, poz. 750). Powyższe powoduje, że zgodnie z treścią art. 615 § 2 k.p.k., postanowienia tej umowy zastępują postanowienia, jakie w tej materii zawarte są w ustawodawstwie krajowym. W art. 99 umowy znajduje się zapis, że w stosunku do osoby przekazanej w celu odbycia kary do Państwa wykonania wyroku skutki prawne

skazania są takie same, jak w stosunku do osób skazanych w tym Państwie za popełnienie takiego czynu. *Lege non distinguente* stwierdzić należy, iż brak jest podstaw normatywnych do zawężającej interpretacji przepisu art. 99 tej umowy i to w taki sposób, by pojęcie tożsamości skutków prawnych skazania ograniczać jedynie do *stricte* wykonawczych aspektów kary, dotyczących np. określenia długości okresu przedawnienia wykonania kary czy długości terminu, od którego taki skazany może ubiegać się o warunkowe przedterminowe zwolnienie.

Zauważyć ponadto należy, że dwustronna umowa z Rosją nie zawiera dosłownego powtórzenia uregulowania, jakie występuje w art. 13 Konwencji strasburskiej z dnia 21 marca 1983 r. o przekazywaniu osób skazanych (Dz. U. Nr 51 poz. 279), zgodnie z którym państwo skazania jest wyłącznie właściwe w przedmiocie dopuszczalności postępowania zmierzającego do zmiany orzeczenia przejętego do wykonania. Zamiast tego, w art. 97 ust. 1 jest zapis, że do zmiany wyroku przejętego do wykonania właściwe wyłącznie jest Państwo wydania wyroku. Nie są to określenia, jak się wydaje, synonimiczne. O ile w Konwencji położony jest akcent na niedopuszczalność postępowania zmierzającego do zmiany orzeczenia przejętego do wykonania (co można rozumieć jako niedopuszczalność jakiegokolwiek postępowania, którego konsekwencją może być jakakolwiek ingerencja w treść tego wyroku powodująca zaostrożenie lub złagodzenie sankcji penalnych bezpośrednio z niego wynikających), o tyle w Umowie dwustronnej mowa jest w sposób bezpośredni o zmianie wyroku.

Zważyć należy, że wydanie wyroku łącznego nie przekreśla istoty wyroku jednostkowego, uznając za nienaruszalne elementy najbardziej ważne dla jego bytu, jakim jest stwierdzenie winy i przypisanie sprawstwa konkretnie określonego czynu. O nienaruszalności tych rozstrzygnięć pośrednio świadczy instytucja utraty mocy wyroku łącznego z powodu okoliczności, o których mowa w art. 575 § 1 i 2 k.p.k., skutkujących powrotem do punktu wyjścia w zakresie wszystkich rozstrzygnięć, w tym penalnych, zawartych w wyroku składowym.

Zauważyć należy, że dopuszczalność pewnego zmodyfikowania sankcji karnych zawartych w wyroku przejętym do wykonania przez państwo jego wykonania, wbrew generalnej zasadzie, że do zmiany wyroku przejętego do wykonania upoważnione jest państwo wydania tego wyroku, wynika bezpośrednio z

postanowień konwencyjnych i dwustronnych. Wszak zarówno z Konwencji Strasburskiej *o przekazywaniu osób skazanych*, jak i z umowy z Rosją *o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych* nie wynika obowiązek bezwarunkowej akceptacji rozstrzygnięć penalnych, zawartych w orzeczeniu przejętym do wykonania. Z art. 10 ust. 2 Konwencji wynika bowiem prawo państwa wykonania do dostosowania kary do kary lub środka przewidzianego przez jego prawo. Zawarty w tym przepisie postulat, by kara ta możliwie najbardziej odpowiadała swoim rodzajem karze wymierzonej w orzeczeniu przejętym do wykonania dowodzi, iż sankcje penalne nie są w orzeczeniu przejętym do wykonania nienaruszalne.

Jeszcze dalej idące są postanowienia umowy dwustronnej z Rosją, z których wynika wręcz obowiązek państwa wykonania wyroku do złagodzenia kary orzeczonej w państwie wydania, jeśli kara ta przekracza maksymalny ustawowy wymiar za dany czyn lub jeśli państwo wykonania nie przewiduje za dany czyn kary pozbawienia wolności (patrz art. 92 ust. 3 i 4 umowy). Wreszcie przewidziane przez oba akty uregulowania, zgodnie z którymi amnestia, jak i ułaskawienie może nastąpić zarówno w świetle wewnętrznych przepisów tak państwa wydania, jak i państwa wykonania wyroku (art. 12 Konwencji oraz art. 96 ust. 2 Umowy), stanowi argument przeciwko tezie, iż rozstrzygnięcia penalne zawarte w orzeczeniu przejętym do wykonania są bezwzględnie nienaruszalne dla państwa wykonania, a przepisy mówiące o wyłącznej kompetencji państwa wydania do zmiany wyroku należy w każdym wypadku interpretować tak, by wykluczyć istniejące w państwie wykonania instytucje prawa materialnego, nakazujące orzeczenie kary łącznej w sytuacji, gdy zachodzą ku temu warunki.

W podsumowaniu powyższych rozważań stwierdzić należy, po pierwsze, że **przepis art. 92 a k.k. wprowadził zakaz obejmowania wyrokiem łącznych orzeczeń skazujących wydanych za granicą, ale wyłącznie w odniesieniu do orzeczeń wydanych na terenie innych państw Unii Europejskiej. A *contrario* oznacza to, że ustawodawca nie wykluczył możliwości wydania takiego wyroku, obejmującego skazanie przez państwo spoza Unii, jeżeli wyrok tego państwa został przejęty do wykonania w Polsce. Wydanie takiego wyroku łącznego**

musi być jednak każdorazowo poprzedzone analizą prawną dopuszczalności takiej decyzji w świetle uregulowań konwencyjnych i dwustronnych.

Po drugie zaś, wracając do konkretnego przypadku sprawy niniejszej, stwierdzić należy, że określona w art. 97 ust. 1 Umowy z Rosją z dnia 16 września 1996 r. o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych (Dz. U. z 2002 r., Nr 83, poz. 750) wyłączna właściwość państwa wydania wyroku do jego zmiany, nie wyklucza przeprowadzenia w Polsce postępowania o wydanie wyroku łącznego, obejmującego przejęty do wykonania wyrok. Dopuszczalność takiego postępowania wynika z przepisu art. 99 niniejszej umowy, zgodnie z którym *„w stosunku do osoby przekazanej w celu odbycia kary do Państwa wykonania wyroku, skutki prawne skazania są takie same, jak w stosunku do osób skazanych w tym Państwie za popełnienie takiego czynu”*.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy kasację Prokuratora Generalnego oddalił.

O wydatkach związanych z rozpoznaniem kasacji Sąd Najwyższy orzekł zgodnie z treścią przepisu art. 638 k.p.k.